

BAĞLANMA STİLLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİNE ETKİSİNİ ARAŞTIRMA

Tamer KILIÇ¹

Melis KÜMBETLİOĞLU²

ÖZET

Bağlanma ve iletişim kavramları hakkında yapılan araştırmalar incelendiğinde; bağlanma stillerinin iletişim becerileri üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Bu çalışmada; ilgili literatür taraması ışığında, bağlanma ve iletişim becerisi kavramları ayrı ayrı incelendikten sonra, erken çocukluk döneminde gelişen bağlanma stillerinin yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkiler üzerinde başrol üstlenen iletişim becerilerini nasıl etkilediği ortaya konulmaktadır. Çalışma sonucunda; güvensiz bağlanma stili geliştirmiş bireylere göre güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha sağlıklı ve etkin iletişim becerilerine sahip oldukları görülmüştür. Bu durumun hem bireysel hem de örgütsel anlamda sosyal ilişkilerde çok önemli bir rol oynadığına dikkat çekilmekte, ayrıca güvensiz bağlanma stiline sahip bireylere etkin iletişim becerileri kazandırmak amacıyla programlar düzenlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Bağlanma Stilleri, İletişim Becerisi, Güvenli Bağlanma, Güvensiz Bağlanma

THE STUDY ABOUT THE INFLUENCE OF ATTACHMENT STYLES ON COMMUNICATION SKILLS

ABSTRACT

In accordance with the studies about attachment and communication theories, attachment styles have an important effect on communication skills. In this study, first of all attachment and communication theories were examined separately in the light of related literature review. This study reveals how attachment styles developing in early childhood period affect communication skills having a leading role on social relations in adulthood period. At the end of the study, in comparison with individuals developing insecure attachment style, individuals with secure attachment styles have more healthy and effective communication skills. This paper emphasizes that attachment styles of employees play a crucial role in social relations in terms of both individual and organizational level. It is also emphasized that preparation and implementation of training and education programs for individuals with insecure attachment styles to make them gain effective communication skills are necessary.

Key words: Attachment Styles, Communication Skill, Secure Attachment, Insecure Attachment

¹ Dr., Çukurova Üniversitesi, İ.İ.B.F., tamerkilig@yahoo.com

² Arş.Gör., mlshoneybee@gmail.com

1. Giriş

İletişim sosyal ilişkilerimizde başrol oynamaktadır. Günlük hayatta aile, arkadaş vb. yakın çevremizdeki insanlarla, iş hayatında ise işgören, işveren veya iş arkadaşlarımızla olan ilişkilerimiz kişiler arası, grup ve örgütsel iletişim şeklinde oluşur ve gelişir. Etkin ve sağlıklı iletişim kurabildiğimiz sürece sosyal ilişkilerimiz olumlu şekilde ilerler, aksi takdirde zarar görebilir ve ilişkilerimizde arzu edilmeyen davranışlar yaşanabilir. Pozitif anlamda sosyal ilişkilere sahip olabilmek için etkin ve sağlıklı iletişim kurmanın yollarına değinmek ve iletişim becerisini etkileyen kavramlardan söz etmek gerekir. Bu kavramlar içerisinden psikososyal gelişimimizin çekirdeği olarak görülen bağlanma kavramından bahsetmek yerinde olabilir.

Bağlanma kavramı insanların başkaları ile güçlü ve duygusal bir bağ kurma eğiliminde olduğunu ifade etmektedir (Bowlby, 1977 akt. Bartholomew ve Horowitz, 1991). Özellikle bebeklerin hayatta kalma şanslarının yüksek olması için birincil bakıcı (genellikle anne) ile duygusal bir bağ kurması gerekmektedir (Carver ve Scheier, 2012). Bağlanma kavramına ve teorisine göre, erken çocukluk dönemindeki birincil bakıcılar (anne ve baba) ile olan deneyimler aracılığıyla bebekler benlik ve başkaları hakkında bilişsel şemalar ve modeller geliştirirler. (Ziv, Oppenheim ve Sagi-Schwartz, 2004).

Bağlanma konusundaki araştırmalara göre; bilişsel şema ve farklı bağlanma stillerinin oluşmasına yol açan önemli bağlanma figürleri, özellikle anne ile erken çocukluk dönemindeki deneyimlerin içselleştirilmesi sonucunda bebeklik döneminde gelişen benlik, başkaları hakkındaki bilişsel modeller ve bağlanma stilleri hayat boyu sürmektedir. Konu hakkında yapılan anketlere ve araştırmalara göre; bebek veya çocuk ile anne-baba arasındaki bağlanma, yetişkinlikteki arkadaş ve akran ilişkileri (Schneider, Atkinson ve Tardif, 2001) ile aşk, evlilik ilişkileri (Hazan ve Shaver, 1987) gibi sosyal ilişkilerde başrol oynamaktadır. Dolayısıyla, bağlanma kavramının sosyal ilişkileri önemli derecede etkilediği görülmektedir.

Sosyal ilişkiler kapsamında iletişim ilk olarak birincil bakıcı olan önemli bağlanma figürü ile başlar ve gelişir. Bu nedenle, erken çocukluk döneminde gelişen bağlanmanın yetişkinlikteki sosyal iletişim ve etkileşimi kapsayan iletişim becerilerimiz üzerinde ve dolayısıyla sosyal ilişkilerimizde önemli bir rol oynadığı söylenebilir (Tokmak, Turgut ve Öktem, 2013, s. 86).

Bu çalışmanın amacı, bağlanma stillerinin iletişim becerileri üzerinde oynadığı rolü ortaya koymaktır. Bir başka deyişle, güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin aksine, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha etkin ve sağlıklı iletişim becerilerini geliştirdiğini; böylelikle kişiler arası, grup ve örgütsel iletişim şekillerinin yer aldığı sosyal ilişkilerde daha olumlu ve arzu edilen davranışlar sergilediklerini ortaya çıkarmaktır. Çalışma sonunda ayrıca bağlanma stillerinin iletişim becerilerini önemli derecede etkilediğine dair bir farkındalık yaratmak ve bu vesile ile güvensiz bağlanma stiline sahip bireylere daha etkin, yeterli ve sağlıklı iletişim becerileri kazandırmak amacıyla seminerler ve programlar düzenlenmesi gerektiğine dikkat çekmek hedeflenmiştir.

Çalışmada, bağlanma ve iletişim becerisi kavramları arasındaki ilişkiyi, hem bireysel hem de örgütsel etkileri bakımından açıklayabilmek için öncelikle, bağlanma ve iletişim becerisi kavramları, son olarak da bağlanmanın iletişim becerisi üzerindeki bireysel ve örgütsel rolleri incelenerek genel bir değerlendirme yapılmaktadır.

2. Bağlanma Kavramı

Bağlanma Kavramı ve Teorisine (*Attachment Theory*) göre, yeni doğan bebekler ile onların önemli figürleri arasında kurulan güçlü duygusal bağlar vardır (Bowlby, 1977 akt. Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bağlanma; bebekler ve onların birincil bakıcıları (özellikle anneler) arasındaki duygusal bağdır, bebeklerin sağlıklı gelişimi açısından önemli ve gereklidir. Çünkü ne zaman bebekler annelerine yakın olurlarsa ve anneler de bebeklerinin ihtiyaçlarına duyarlı davranırlarsa, bu durum bebeklerin hayatta kalma şanslarını, rahatlık ve güvenlik hislerini artırır (Carver ve Scheier, 2012). Ayrıca bebekler annelerinin varlığında korkusuzlar ise annelerini güven üssü (*secure base*) olarak kullanırlar. Böylece aile üyeleri veya önemli diğer kişiler ile iletişim kurarak çevreyi keşfetmeye de ilgi gösterebilirler (Hazan ve Shaver, 1987).

Bebekler ve birincil bakıcıları arasında bir ayrılma olduğu zaman, tehdit edici durumlarda önemli bağlanma figürlerine doğru yakınlık arayan bebekler, tahmin edilebilir duygusal reaksiyonlar gösterebilir (Bowlby, 1973 akt. Koleva ve Rip, 2009). Bu duygusal reaksiyonlar protesto (*protest*), umutsuzluk (*despair*) ve ayırma (*detachment*) şeklinde değerlendirilebilir. Protesto, bebeklerin ağladığı ve aktif olarak annelerini aradığı bir süreç iken, umutsuzluk, bebeklerin üzgün ve pasif davranışlar göstermesidir. Ayırma ise bebeklerin annelerinin varlığında aktif olarak çekingen, uzak ve savunmacı davranışlar sergilemesi şeklinde gözlenir (Hazan ve Shaver, 1987). Buradan da anlaşılacağı gibi, bağlanma teorisi; önemli bağlanma figürleri ile erken çocukluk döneminde edinilen deneyimlerin veya birincil bakıcıların duyarlı ve ulaşılabilir olmasının, bebeklerin gelişimleri üzerinde çok derin bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Erken deneyimlere bağlı olarak, bebekler benlik (*self*) ve başkaları (*others*) hakkında bilişsel şemalar ve modeller (*internal working models*) geliştirme eğilimi gösterirler. Bu modeller ilişkilerin zihinsel temsili ve tasarımı (*mental representations*) olarak düşünülür. Bir başka deyişle, ne zaman birincil bakıcılar bebeklerinin hem duygusal hem de fiziksel ihtiyaçlarına duyarlı, hassas ve ulaşılabilir davranırlarsa, bebeklerin kendileri hakkındaki zihinsel tasarımları bakıma ve ilgiye değer şeklinde gelişir. Bebekler bu kapsamda başkalarını da güvenilir, duyarlı ve ulaşılabilir olarak düşünürler. Bu durum bebeklerin kendileri, benlikleri ve başkaları hakkında olumlu bir görüşe sahip olduklarına, böylelikle, birincil bakıcıları ile aralarında **güvenli bağlanmanın** varlığına işaret eder. Fakat anneler bahsedilen şekilde davranmadığında, bebekler kendileri, benlikleri ve başkaları hakkında olumsuz bir bakış geliştirme eğilimine girerler. Bu durum ise **güvensiz bağlanmanın** oluştuğunu gösterir (Ziv, Oppenheim ve Sagi-Schwartz, 2004).

Bağlanma ilişkilerinde annelerin rolünün yanısıra, babaların da çok önemli bir etkisi vardır. Çünkü bazı araştırmacılar, babaları bağlanmanın öneminde ikincil olarak algılamıştır. Bebek-baba arasındaki bağlanma (*infant-father attachment*) konusunu ele alan çalışmalar incelendiğinde; bir ayrılık yaşandığı zaman, bebeklerin babalarından ayrılmalarını protesto etme eğiliminde olduğu gözlenmiştir (Grossmann vd., 2002).

Bebeklerin duygusal gelişimlerinin asıl bölümünde annelerin yer aldığı düşünülmektedir. Annelerin bağlanma ilişkileri özellikle hayatın ilk iki yılında başrol oynamasına rağmen, babalar da çocuklarının duygusal güvenliğine katkıda bulunabilmektedirler. Babalar, bebeklerin veya çocukların keşif türündeki oyunları

sırasında hassas ve duyarlı destek sağlayabilirler. Anneler ise bebeklerinin duygusal güvenliğine katkı kapsamında sıkıntı içinde yer alan çocuklarına rahatlık sunmaktadırlar. Yapılan bu tespitler, çocukların sağlıklı, güvenli, olumlu ve daha iyi psikososyal gelişimler göstermesi için bebek-anne ve bebek-baba bağlanma kombinasyonunun düşünülmesi gerektiğini göstermektedir (Grossmann vd., 2002).

2.1. Erken Çocukluk Döneminde Bağlanma Stilleri

Bebeklerin güvenli mi yoksa güvensiz mi bağlanma stiline sahip olduğunu belirlemek için birçok yöntem kullanılmıştır. Örneğin, bebek ile baba arasındaki bağlanmayı değerlendirebilmek için araştırmacılar Ayrılma Kaygısı Testi (*Separation Anxiety Test*) ve İnteraktif Oyun Ölçeği (*The Sensitive and Challenging Interactive Play Scale –SCIP*) gibi teknikler kullanmıştır (Grossmann vd., 2002). Araştırmacılar söz konusu teknikler içerisinde, bebek-anne bağlanmasını en güvenilir ve geçerli bir şekilde değerlendiren Yabancı Durumu (*The Strange Situation*) adlı bir prosedürden yararlanmışlardır (Ainsworth, 1978 akt. Ziv, Oppenheim ve Sagi-Schwartz, 2004). Bu prosedürde 12 aylık bebekler, anneleri ve bir yabancıyı yer aldığı olaylar dizisi incelenmektedir. Araştırmacılar, annenin bebeğini bir yabancı ile bırakıp ayrıldığı ve bir süre sonra döndüğü bir periyodu gözler. Söz konusu zaman dilimi içerisinde bebeklerin tepkileri aracılığı ile erken çocukluk döneminde gelişen bağlanma stilleri hakkında bilgi sahibi olunur (Ainsworth vd., 1978 akt. Carver ve Scheier, 2012).

Yabancı Durumu adlı prosedürde; bahsedilen zaman diliminde **güvenli bağlanma** (*secure attachment*) geliştirmiş bebekler, anneleri ayrıldığında normal seviyede stres ve sıkıntı gösterirler, ancak anneleri geri döndüğünde mutlu olurlar (Ainsworth vd., 1978 akt. Carver ve Scheier, 2012). Araştırmacıların yaptığı ev gözlemlerinde; güvenli bağlanma stiline sahip bebeklerin annelerinin, bebeklerinin ağlamalarına ve gülmelerine hızlı ve duyarlı tepki gösterdiği, fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarına tutarlı ve hassas bir şekilde cevap verdiği tespit edilmiştir. Böylece bebekler, hem benliklerini hem de başkalarını güvenilir ve kıymetli gibi olumlu anlamlarda değerlendirmektedir. Bu durum güvenli bağlanmanın geliştiğini gösterir (Carver ve Scheier, 2012).

Güvensiz bağlanma kapsamında; Yabancı Durumu adlı prosedürde; bahsedilen zaman dilimi içinde **kaygılı/saplantılı bağlanma** (*anxious/ambivalent or resistant attachment*) geliştirmiş bebekler anneleri ayrıldığında normalden fazla, aşırı derecede stres ve sıkıntı gösterirler, anneleri geri döndüğünde de kızgın davranışlar sergilerler. **Kaçınan bağlanma** (*avoidant attachment*) geliştirmiş bebekler ise anneleri ayrıldığında stres ve sıkıntı göstermezler, sakin kalırlar ve anneleri geri döndüğünde annelerini görmezden gelirler (Ainsworth vd., 1978 akt. Carver ve Scheier, 2012). Bunun yanı sıra, kaygılı bağlanmaya sahip bebeklerin annelerinin bazen duyarlı bazen de duyarsız, diğer bir deyişle tutarsız davrandığı, kaçınan bağlanmaya sahip bebeklerin annelerinin ise uzak, umursamaz ve ihmalkar davranışlar sergilediği görülmüştür (Carver ve Scheier, 2012).

Yabancı Durumu adlı prosedürün yeniden gözden geçirilmesinde araştırmacılar birçok bebeğin çözümlenmemiş ve sınıflandırılmayan davranışlar sergilediklerini gözlemlemişlerdir (Main ve Solomon, 1990). Diğer bağlanma stilleri içerisinde bu tür davranışlar sınıflandırılmadığından araştırmacılar farklı bir bağlanma stili olduğunu düşünmüşler ve bu farklı türü **dağınık bağlanma** (*disorganized or disoriented attachment style*) şeklinde kodlamışlardır (Main ve Solomon, 1990 akt. Lyons-Ruth,

1996). Araştırmacılar bu bağlanma stilini değerlendirmeye çalışırken; annelerin sevilen birisinin kaybı, fiziksel veya cinsel taciz (Berk, 2009) gibi negatif ve stresli olayların yaşanması sonucu çözümlenememiş bilişsel şemalara ve modellere sahip olduğunda zayıf ebeveynlik sergilediklerini ve zayıf bağlanma ilişkileri kurduklarını tespit etmişlerdir. Bu durumda, bebeklerin birincil bakıcıları (*primary caregiver*) ile deneyimleri mevcut olmayan ve korkutucu bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bu ve benzeri durumlarda bebeklerin davranışları dağınık (*disorganized or disoriented*) biçimde görünür ve bebekler stresli durumlarda, birincil bakıcılarından temas ararlar, fakat aynı zamanda kaçınırlar. Bebekler ayrıca depresif, donuk ve şaşkın yüz ifadeleri ya da hareketleri ile tutarsız ve çelişkili davranışlar sergilerler (Lyons-Ruth vd., 2003 akt. Wicks-Nelson ve Israel, 2014). Sonuç olarak; kaygılı/saplantılı, kaçınan ve dağınık bağlanma stilleri bebek ile birincil bakıcı olan bağlanma figürü arasında **güvensiz bağlanmanın** (*insecure attachment*) geliştiğini göstermektedir.

2.2. Yetişkinlik Döneminde Bağlanma Stilleri

Bebek veya çocuk-ebeveyn bağlanma (*infant or child-parent attachment*) ilişkilerinin ele alındığı ilgili literatürde yer alan çalışmalar, bebeklik veya erken çocukluk dönemindeki bağlanmanın yetişkinlikteki sosyal ilişkileri belirlemede önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Birincil bakıcılar ile olan deneyimler zamanla çocuklar tarafından içselleştirilmekte ve benimsenmektedir. Söz konusu erken bağlanma ilişkileri, aile dışındaki kişilerle daha sonra kurulan ilişkiler için bir prototip gelişmesine yol açmaktadır (Bartholomew ve Harowitz, 1991). Erken çocukluk döneminde bebekler veya çocuklar kendileri, benlikleri ve başkaları hakkında bilişsel şemalar ve modeller geliştirirler. Örneğin, bebeklerin veya çocukların benlik modelleri ilgiye, bakıma değer olduğuna veya birincil bakıcıların duyarlılığına ve ulaşılabilirliğine güvenilmediği şeklinde görüldüğünde, bu bilişsel modeller veya zihinsel tasarımlar yeni ilişkiler içindeki beklentilere, algılara ve davranışlara rehberlik etmeyi sürdürmektedir (Bowlby, 1973 akt. Collins ve Read, 1990). Böylelikle, bilişsel şemalar hayatboyu işlemeye devam etmektedir. Bu durum, erken dönemlerdeki ilişkilerin yetişkinlik dönemindeki ilişkileri belirlemede çok derin ve önemli etkilerinin olduğuna işaret etmektedir (Collins ve Read, 1990).

Bebek veya çocuk-ebeveyn bağlanma ilişkilerinin yetişkinlikteki rolünün incelenmesi için belli başlı değerlendirme yöntemlerinden yararlanılabilir. Örneğin, yetişkinlerin çocukluk bağlanma ilişkilerini temsil eden ve yetişkinleri çocukluk dönemindeki bağlanma stillerine benzer bağlanma gruplarının içinde sınıflandıran Yetişkin Bağlanma Görüşmesi (*Adult Attachment Interview*) adlı yöntemden söz edilebilir (Bartholomew ve Harowitz, 1991).

Bebek veya çocuk-ebeveyn bağlanma ilişkilerinin yetişkinlikteki rolünü değerlendirmede kullanılan Berkley Yetişkin Bağlanma Görüşmesi (*Berkley Adult Attachment Interview –AAI*), bir saat süren yarı yapılandırılmış bir görüşmedir. Bu görüşme içinde ebeveynlerin erken bağlanma deneyimlerini bebeklikte gözlemlenen güvenli, kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri şeklinde sınıflandırılan kategorilerle ilişkili olarak değerlendirdiği görülmektedir (Lyons-Ruth, 1996).

Tablo 1. Yetişkin Bağlanma Modelleri (Bartholomew ve Horowitz, 1991)

Güvenli <ul style="list-style-type: none">• Benliğe ve başkalarına olumlu bakış• Yakınlık kurmada özerk ve rahat	Saplantılı <ul style="list-style-type: none">• Benliğe olumsuz, başkalarına ise olumlu bakış• Aşırı derecede bağımlı ve ilişkilere takıntılı
Kayıtsız <ul style="list-style-type: none">• Benliğe olumlu, başkalarına ise olumsuz bakış• Karşı bağımlı ve samimiyete kayıtsız	Korkulu <ul style="list-style-type: none">• Benliğe ve başkalarına olumsuz bakış• Sosyal açıdan çekingen ve yakınlık kurmada korkak

Yetişkin bağlanma görüşmesi kapsamında dört model öne çıkmaktadır (Tablo 1). Öncelikle **olumlu benlik ve başkaları modeli** güvenli bağlanmayı işaret etmektedir. Bu bağlanma stiline sahip yetişkin, yakınlık kurmada rahat ve özerk davranışlar sergiler. İkinci olarak, **olumsuz benlik ve olumlu başkaları modeli** saplantılı bağlanmayı gösterir. Bu bağlanma stiline sahip yetişkin, aşırı bağımlıdır ve ilişkilere takıntılıdır. Bu durum bebeklikteki kaygılı bağlanma stili ile ilişkilidir. Üçüncü olarak **olumlu benlik ve olumsuz başkaları modeli** kayıtsız bağlanmayı (*dismissing attachment*) işaret eder. Bu bağlanma stiline sahip yetişkin, yakınlığa karşı kayıtsız ve karşı bağımlıdır. Bu durum bebeklikteki kaçınan bağlanma stili ile ilişkilidir. Dördüncü olarak **olumsuz benlik ve başkaları modeli** korkulu bağlanmayı (*fearful attachment*) gösterir. Bu bağlanma stiline sahip yetişkin, yakınlıktan korkar ve sosyal açıdan kaçınır. Bu durum bebeklikteki dağınık bağlanma stili ile ilişkilidir (Bartholomew ve Horowitz, 1991 akt. Yılmaz, 2007).

Bağlanma görüşmesinde, kişisel raporlar (*self-reports*) ve anketler gibi spesifik metodlar aracılığı ile bebek veya çocuk-ebeveyn bağlanma ilişkilerinin yetişkinlikteki rolü incelendiğinde; **güvenli bağlanma** (*secure attachment*) geliştiren yetişkinlerin mutlu, samimi ve güven içeren sosyal ilişkilere sahip olduğu gözlenmektedir. Ayrıca söz konusu bebekler hayatlarında çok fazla negatif olaylar yaşamazlar ise yetişkinlikte güvenli ilişkiler kurmaya devam edebilmektedirler (Waters vd., 2000). Örneğin, arkadaş veya akran ilişkilerinde güvenli ve yakın iletişim kurabilmek gibi daha pozitif sosyal davranışlar sergileyebilmektedirler. Romantik aşk ve evlilik ilişkilerinde karşı cinsle güvenirliler; evlilik süreçlerinde daha ılımlı, ve güvenli bir ilişki yaşarlar. Bir sorunla karşılaşınca problem çözmeye yönelik etkin iletişim kurabilirler.

Kaçınan bağlanma geliştiren kişiler, yetişkinlikte daha az duyarlı ve umursamaz olurlar, dolayısıyla arkadaş, aşk ve evlilik ilişkilerinde yakın bir iletişim ve etkileşim içinde bulunmak istemezler. **Kaygılı bağlanma** geliştiren kişiler yetişkinlik dönemlerinde obsesif, saplantılı ve daha kıskanç davranışlar sergiler. Dolayısıyla akran ve romantik ilişkilerinde stresli ve huzursuz olurlar, etkin ve sağlıklı iletişim kuramazlar. (Hazan ve Shaver, 1987). **Dağınık bağlanma** geliştiren kişiler ise düşük özgüven, ebeveynlerine ve aile üyelerinin dışındaki kişilere karşı saldırgan tutumlar ve uyumsuz davranışlar sergilerler. Dolayısıyla arkadaş, aşk, evlilik gibi sosyal ilişkilerinde zayıf ve yetersiz iletişim kurma gibi arzu edilmeyen davranışlar gösterirler (Wicks-Nelson ve Israel, 2014).

Bağlanmanın yetişkinlik döneminde sosyal ilişkilerdeki rolü ile ilgili yapılan bir araştırmada, 18 aylık bebeklerin bağlanma deneyimlerinin kalitesi ile bu bebeklerin 22 yaşında birer yetişkin olduklarında annelerine, babalarına, arkadaşlarına, akranlarına ve romantik partnerlerine bağlanma stilleri belirli yöntemler, görüşmeler ve anketler ile incelenmiştir. Bebeklik döneminde bağlanma figürü ile duyarlı, hassas ve güvenli deneyimler yaşayan bebeklerin daha az kaçındığı ve daha az kaygılı davranışlar sergilediği, bu bebeklerin 22 yaşında birer yetişkin olduklarında ebeveynlerine, arkadaşlarına vb. karşı aynı şekilde davranışlar yansıttığı görülmüştür. Dolayısıyla, bağlanmayla ilgili erken deneyimlerin uzun süreli sosyal ilişkilerin güçlü belirleyicileri olarak öne çıktığını söylemek mümkündür (Zayas vd., 2011).

Sonuç olarak, erken çocukluk döneminde gelişen bağlanma davranışları ömürboyu devam etmekte ve yetişkinlikteki sosyal ilişkilerimizde önemli bir rol oynamaktadır. Güvenli bağlanma stili geliştirenler arkadaş, aşk ve evlilik gibi ilişkilere pozitif yaklaşmakta ve bu ilişkilerde daha olumlu davranışlar sergilemektedir. Güvensiz bağlanma stili geliştirenler ise sosyal ilişkilerinde daha negatif ve olumsuz davranışlar ortaya koymaktadır.

3. İletişim Becerileri

İletişim; karşılıklı bilgi aktarılması şeklinde oluşan ve hayat boyu devam eden bir süreçtir. İletişim; bireylerin duygu ve düşünceleri ile ilişkili her türlü verinin bir başka bireye/alıcıya aktarılması, alıcı konumundaki bireylerin bu verileri ve mesajları alması ile bireyler arasında ortak bir anlam oluşturulması süreci şeklinde tanımlanmaktadır (Deniz, 2003 akt. Erigüç, Şener ve Eriş, 2013).

İletişim sürecinde kaynak, alıcı ya da başkaları ile paylaşacak düşünce ve duyguya sahip olmalı ve paylaşmaya istekli olmalıdır (Erigüç ve Eriş, 2013). Kaynak ve alıcı (ya da başkaları) arasında fikir, tutum ve duygu alışverişi olur. Böylelikle kişiler mesajları anlamlandırmaya çalışır (Şirin ve Izgar, 2013). İletişim modelinde; gönderici birey mesajı oluşturur, sembollere dönüştürür yani mesajı kodlar (Karcıoğlu, Timuroğlu ve Çınar, 2009), kanallar aracılığıyla alıcıya iletir. Alıcı ise mesajı alır, çözümler ve geribildirim olarak iletir. İletişim süreci bu şekilde devam eder (Gökçe, 2003 akt. Şirin ve Izgar, 2013). Dolayısıyla kodlama ve kod açma süreci olan iletişimde, bireylerin algılamaları etkilidir. Çünkü kişinin kendisi, başkaları ve olaylar hakkındaki düşünceleri iletişimi şekillendirmektedir.

İletişim aracılığı ile bireyler arasındaki ilişkiler kurulur ve gelişir. Kişiler kendi düşüncelerini, duygularını ve yaşantılarını iletişim sayesinde başka kişilere iletirler, kendilerini ifade edebilir ve başkalarını da anlayabilirler. Bu sayede kişiler arası iletişim gelişir ve bireyler sosyalleşirler (Erigüç, Şener ve Eriş, 2013).

3.1. Örgütsel İletişim

İnsan ilişkilerinden bahsederken, iş hayatı için önem arz eden örgütsel iletişimden de söz etmek gerekir. Örgütsel iletişim; iki veya daha fazla bireyin bilgi alışverişi aracılığıyla tutumlarını ve davranışlarını karşılıklı etkileme ve değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Kelly, 2000 akt. Karcıoğlu, Timuroğlu ve Çınar, 2009). Örneğin; yönetici işgörene mesaj gönderir, mesajın içeriğini anlatır, benimsetir ve işgöreni eyleme

geçirir. İşgören ise geribildirim yoluyla tepki verir. Böylece yöneticinin işgöreni etkilediği ve işgörenin de yöneticiye yanıt verdiği çift yönlü iletişim süreci gerçekleşmiş olur (Gürgen, 1997 akt. Karcioğlu, Timuroğlu ve Çınar, 2009).

Örgütsel iletişimdeki amaç; işgörenlerin davranışlarını hedefler ışığında yönlendirmek, faaliyetlerini kontrol etmek ve aynı zamanda bireyler arasındaki sosyal ilişkileri düzenlemektir. Böylece işgörenler arasındaki ilişkilerin gelişmesinin yanı sıra taraflar arasında güven oluşur ve pozitif anlamda işgören davranışları ortaya çıkar (Çalışkan, 2011). Örgütsel iletişim süreci; bireyleri birbirine bağlar, örgüt ile çevrenin etkileşimini, dolayısıyla, örgütün oluşmasını ve yaşamasını sağlar. İyi bir iletişim sistemi ve gerekli koordinasyonların sağlanması ile örgütün fonksiyonları ve faaliyetleri yerine getirilebilmektedir. Sonuç olarak, iletişim aile, arkadaş vb. yakın çevre ve iş hayatında görülen sosyal ilişkilerin kurulup gelişmesi ve devam etmesi açısından büyük önem taşır.

3.2. İletişim Becerisi

Yakın çevre ve iş hayatındaki sosyal ilişkilerde yalnız ve mutsuz ilişkiler yerine daha anlamlı, pozitif ve doyurucu ilişkiler kurabilmek için bireylerin iletişim becerilerine sahip olmaları, bu becerilerini geliştirmeleri ve etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir (Korkut, 1996 akt. Erigüç, Şener ve Eriş, 2013). İletişimin sağlıklı ve başarılı olabilmesi için bir dizi iletişim becerisi, diğer bir deyişle, bireylerin etkin dinleme ve etkili tepki verme becerileri vardır. Dolayısıyla, iletişim becerisi; bireyin gönderdiği mesajları doğru şekilde kodlamasına, iletmesine ve aynı zamanda aldığı mesajları da hatasız bir şekilde anlamlandırmasına, bilgi alışveriş sürecinin mümkün olduğunca hatasız gerçekleştirilmesine yardımcı olan etkin dinleme ve etkili tepki verme becerilerini kapsamaktadır (Deniz, 2003 akt. Erigüç, Şener ve Eriş, 2013).

Etkin dinleme ve etkili tepki verme becerileri kapsamında; konu ile ilgili uygun soru sorma, anlaşılabilir ve net bir biçimde konuşma, göz teması kurma, söylenenleri özetleme veya başka kelimelerle tekrarlama, konuşan bireyin sözlerini, duygularını ve davranışlarını tanımlama ve uygun olarak yansıtma, kişinin mesajı anlayıp anlamadığını kontrol etme, etkili geri bildirim verme, başka bireylerin bakış açısıyla bakabilme ve karşı tarafı anlama, konuşarak veya sözsüz iletişimle karşıdaki bireye mesaj gönderme yer alır (Erigüç, Şener ve Eriş, 2013). İletişim becerisi ayrıca, kişilerarası iletişimi içeren sosyal iletişim, etkileşim, yeterlilik ve uzmanlık gerektiren, etkili iletişim için gerekli olan öncelikle dinleme, karşılıklı konuşma, okuma, yazma becerileri ile gönderilen iletileri fark edebilme (Koç ve Büyükgöze Kavas, 2015), diğer kişileri anlamaya çalışma, birbirine saygılı davranma (Tokmak, Turgut ve Öktem, 2013), karşılaşılan olaylar, uyarılar, eleştiriler veya şikayetler karşısında (Koç ve Büyükgöze Kavas, 2015) bir çok açıdan anlam verme becerisi (Özer, 2000 akt. Yılmaz, 2007) şeklinde ifade edilmiştir.

İletişim becerilerini kullanan bireyler sosyal çevreleri ile anlamlı ilişkiler kurabilir, kendilerini, duygularını, başka bireyleri ve onların duygularını tanıyabilir, kendilerini gerçekleştirebilir ve aynı zamanda problemleriyle etkin baş edebilir. Dolayısıyla, bireylerin iletişim becerilerini etkin bir şekilde kullandıklarında, sağlıklı kişilerarası sosyal ilişkiler kurabilecekleri düşünülmektedir (Şirin ve Izgar, 2013). İletişim becerileri etkin bir şekilde geliştirilmediğinde ise; karşı taraftaki kişileri etkili dinleyememe, sürekli konuşma, sözsüz iletişimi doğru yerde ve doğru zamanda kullanamama, karşı taraftakilerin dünya görüşlerine ya da değer yargılarına göre onları

algılayamama, kişiler arasında doğru bir iletişim kurulamaması sonucu çatışmaların doğması gibi problemler ortaya çıkmaktadır (Erigüç, Şener ve Eriş, 2013).

İletişim becerisi ile ilgili yapılan araştırmalarda, bireylerin etkin ve arzu edilen iletişim becerilerine sahip olup olmadıklarını anlayabilmek için bazı yöntemlerden faydalanılmıştır. Bu yöntemler içerisinde “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)” yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu ölçek, kişilerin iletişim becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş, 25 ifadeden oluşan, tek boyutlu, beşli Likert tipi ölçek ile kişilerin kendi iletişim becerilerini pozitif yönde değerlendirdikleri bir araçtır (Şirin ve Izgar, 2013). Bu ölçeğin yanısıra, “İletişim Becerileri Envanteri (İBE)”; kişilerin iletişim beceri seviyelerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olan bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç alt boyuttan oluşan bir envanterdir (Kumcağız vd., 2011).

Araştırmacılar söz konusu ölçekler aracılığı ile bireylerin etkin ve arzu edilen iletişim becerilerine sahip olup olmadıklarını anlamaya çalışmışlardır. Kişilerin etkin iletişim becerilerine sahip olmaları, daha anlamlı, olumlu ve doyurucu sosyal ilişkiler kurabildiklerinin göstergesi şeklinde yorumlanabilir.

4. Bağlanmanın İletişim Becerileri Üzerindeki Rolü

Bağlanmanın iletişim becerileri üzerindeki **bireysel rolü** incelendiğinde; erken çocukluk döneminde bağlanma figürü ile kurulan duygusal bağ, iletişimin başlangıcı olarak görülmektedir. Söz konusu bağ hayat boyu sürer ve bu dönemde gelişen bağlanma stilleri yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkilerde etkisini göstermeye devam eder. İletişim sosyal ilişkilerimizde başrol üstlendiğinden, geliştirilmiş bağlanma stilleri iletişim becerilerimizde önemli bir rol oynayabilir (Erözkan, 2007, s. 59). İletişim kavramında da bahsedildiği gibi, bireylerin kendisi ve başkaları hakkındaki algıları ve düşünceleri kodlamayı ve kod açmayı kapsayan iletişim sürecini şekillendirmektedir (Şirin ve Izgar, 2013). Dolayısıyla, bireyin kendisi, benliği ve başkaları hakkındaki algılarının ve düşüncelerinin oluşmasını ve gelişmesini sağlayan bağlanma kavramının, diğer bir deyişle erken çocukluk döneminde bağlanma figürleri aracılığıyla benlik ve başkaları hakkında olumlu veya olumsuz anlamda gelişen ve yetişkinlik döneminde de etkisini göstermeye devam eden bilişsel modellerin ya da zihinsel tasarımların iletişim süreci üzerinde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.

Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler değerli, kıymetli ve güvenilir anlamlarını kapsayan olumlu benlik ve başkaları modeli geliştirdiğinde etkin dinleme ve etkili tepki verme becerilerini kapsayan iletişim becerilerini daha başarılı ve sağlıklı kullanabilmektedirler. Güvenli bağlanma stili geliştirmiş bireyler daha açık ve net bir şekilde kendilerini ifade edebilir, samimiyete önem verir, güven duygusunun gelişmesiyle kişilerle göz teması kurabilir, onların sözlerini, duygularını ve davranışlarını tanımlayabilir, etkili geri bildirim verebilir, onların bakış açılarını anlayabilir ve iletişim süreci içerisinde onlara saygı gösterebilir. Böylece bilgi alışveriş süreci mümkün olduğunca hatasız gerçekleştirilebilir (Erigüç ve Eriş, 2013). Dolayısıyla, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin arkadaş, iş ortamı, aşk ve evlilik gibi sosyal ilişkilerinde sahip oldukları iletişim becerileri daha etkin ve gelişmiş olabilir. Sonuç olarak bireyler, sosyal ilişkilerinde olumlu ve arzu edilen davranışlar sergileyebilir, anlamlı ve doyurucu sosyal ilişkiler kurabilirler.

Bireyler değerli, kıymetli, güvenilir ve olumlu benlik ve başkaları modeli geliştirmede, başka bir ifadeyle güvensiz bağlanma stili geliştirdiğinde, iletişim becerileri güvenli bağlanma stili geliştiren bireyler kadar sağlıklı, etkin ve yeterli olmayabilir. Güvensiz bağlanma stili geliştiren bireyler huzursuz, duyarsız ve umursamaz tutumlar benimseyeceğinden, açık ve net bir şekilde kendilerini ifade edemeyebilirler. Güven duygusunun gelişmemesi nedeniyle karşısındaki kişilerle göz teması kuramayabilir, onları etkili dinleyemeyebilir, sözsüz iletişimi doğru yer ve zamanda kullanamayabilir, insanları dünya görüşlerine ya da değer yargılarına göre algılayamayabilirler. Diğer insanlarla doğru iletişim kuramadıkları için çatışmalar yaşanabilir (Erigüç, Şener ve Eriş, 2013). Dolayısıyla güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin sosyal ilişkilerinde problemler ortaya çıkabilir; bu bireyler arkadaş, iş ortamı, aşk ve evlilik gibi sosyal ilişkilerinde olumsuz ve arzu edilmeyen davranışlar sergileyebilirler.

Araştırmacılar bağlanma ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi “İletişim Becerileri Envanteri” ve “İlişki Ölçekleri Anketi” kullanarak incelemiştir. Bahsedilen anketler ile gerçekleştirilmiş bir çalışmada; yetişkin bireylerin bağlanma stillerinden güvenli bağlanma, korkulu bağlanma, kayıtsız bağlanma ve saplantılı bağlanma ile iletişim becerileri arasında orta düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu, ayrıca saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma stilleri ile iletişim becerileri arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir (Erözkan, 2007).

Bağlanmanın iletişim becerileri üzerindeki rolü ile ilgili bir başka çalışmada ise bağlanma stilleri ile ego-destek (*ego-support*), rahatlatma (*comforting*), anlamlılık (*expressiveness*) ve dinleme (*listening*) konularını kapsayan iletişim becerileri analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin diğer bireylere kıyasla kişilerarası uzaklığı azaltmayı amaçlayan iletişim becerilerine sahip olmayı daha az önemseyen ve konuşmaya daha az ilgi gösterdiği belirlenmiştir (Jones, 2005).

Bağlanma stillerinin iletişim becerileri üzerindeki rolünü partnerlerin romantik ilişkileri üzerinden inceleyen bir başka çalışmada; güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin partnerleri tarafından aldatıldıklarını keşfettiklerinde aldatılma konusu ve ilişkileri hakkında daha çok konuşmayı tercih ettikleri, kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin ise konuşmaktan kaçınmayı tercih ettikleri görülmüştür. Ayrıca güvenli ve kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerini devam ettirme eğiliminde oldukları gözlenmiştir (Jang, Smith ve Levine, 2002). Kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin partnerlerinin yalanlarını keşfettikleri zaman, daha çok partnerlerinden uzaklaştıkları ve romantik ilişkilerini sonlandırmaya eğilimli oldukları görülmüştür (Jang, Smith ve Levine, 2002). Bu araştırma, partnerleri tarafından aldatıldığını keşfeden bireylerin ilişkilerindeki iletişim sürecinde bağlanma stillerinin önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Romantik ilişkiler üzerinden yapılan bir başka çalışmada; nişanlı çiftlerin problem çözme etkileşimleri (*problem-solving interaction*) ve iletişim tabanlı bir sistem (*Rapid Marital Interaction Coding System –RMICS*; Heyman ve Vivian, 1993 akt. Crowell vd., 2002) aracılığı ile bağlanma stilleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde; güvenli bağlanmaya sahip çiftlerin sözel saldırganlık gibi negatif davranışlar yerine, pozitif davranışlar sergiledikleri gözlenmiştir (Crowell vd., 2002). Dolayısıyla, güvenli bağlanma duygusu gelişmiş bireylerin aşk ve evlilik gibi romantik ilişkilerinde daha etkin iletişim becerilerine sahip oldukları görülmektedir.

Sonuç olarak, erken çocukluk döneminde bağlanma figürleri aracılığıyla gelişen bağlanma stilleri, yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkiler üzerinde başrol oynayan iletişim becerilerini önemli derecede etkilemektedir. Güvensiz bağlanma stili geliştiren bireylere kıyasla güvenli bağlanma stili geliştiren bireylerin daha etkin ve sağlıklı iletişim becerilerine sahip oldukları ve böylelikle daha anlamlı, doyurucu ve olumlu arkadaş, aşk ve evlilik gibi sosyal ilişkiler geliştirdikleri düşünülmektedir.

Bağlanmanın iletişim becerileri üzerindeki **örgütsel rolü** ile ilgili olarak çalışanların bağlanma stillerinin iş hayatındaki iletişim becerilerinde önemli ve etkili bir rol oynadığından söz edilebilir. Örneğin; güvenli bağlanma stili geliştirmiş bir yönetici çalışanları ile olan ilişkilerinde güven duygusuna ve samimiyete önem verir; net ve doğru iletişim kanalları aracılığıyla mesajı işgörene iletir ve mesajın içeriğini anlatır. Güvenli bağlanma stili geliştiren işgörene de iş ilişkilerinde güven duygusuna önem verdiği ve ilişkilerini önemseydiği için yöneticisinden aldığı mesajı etkin bir şekilde dinler, mesajın içeriğini anlar, benimser ve geri bildirim yoluyla etkili tepki verebilir. Böylece yönetici ve çalışan arasında iyi bir iletişim ve gerekli koordinasyon sağlanmış olur. Sonuç olarak çalışanların davranışları kurumsal hedefler doğrultusunda olumlu şekilde düzenlenebilir ve örgütsel faaliyetler başarıyla yerine getirilebilir (Karcıoğlu, Timuroğlu ve Çınar, 2009).

Çalışan birey bir uyarı veya eleştiri ile karşılaştığında, olaylara tek bir açıdan bakmak yerine başka bir bireyin bakış açısını ve duygularını anlayarak çok açıdan anlam verebilir, iş yerinde karşılaştığı problemlerle etkin bir şekilde baş edebilir ve çalışma ortamında yer alan diğer bireylere saygılı davranabilir. Böylece iş yerinde yaşanması muhtemel çatışmalar önlenir. Dolayısıyla, güvenli bağlanma stiline sahip çalışanlar daha etkin ve sağlıklı iletişim becerileri ile örgüt içerisinde daha olumlu, amaca dönük ve arzu edilen davranışlar sergileyebilirler.

Kurumsal olarak kullanılan resmi ve resmi olmayan iletişim türlerinde; güvenli bağlanma stili geliştiren çalışanlar astları ve üstleri ile olan iletişimlerde duyuru, rapor, konferans ve toplantı gibi yazılı, sözlü ve görsel iletişim araçlarını doğru bir şekilde kullanabilirler. Böylece iş akışı mümkün olduğunca hatasız gerçekleşebilir. Ayrıca çalışanların iş arkadaşları ile yürüttüğü resmi olmayan iletişimlerde etkin dinleme ve etkili tepki verme becerileri ile güven, işbirliği, birlik ve beraberlik ruhu gelişebilir, başarılı takım çalışmaları, yüksek verim ve performans gerektiren çalışmalar yapılabilir.

Güvensiz bağlanma stili geliştiren huzursuz, çelişkili, soğuk ve mesafeli tutumları benimseyen çalışanlar ise etkin dinleme ve etkili tepki verme becerilerini yeterli ve arzu edilen derecede kullanamadığından iş hayatında olumsuz ve amaca dönük olmayan davranışlar sergileyebilirler. Örneğin, kaçınan veya kayıtsız bağlanma stiline sahip bir çalışan, kurumsal iletişim süreçlerini önemsemeyebilir, astına ya da üstüne güvenmediğinden, soğuk ve mesafeli bir yaklaşım benimsediğinden karşısındakini etkin bir biçimde dinlemeyebilir ve etkili şekilde tepki vermeyebilir. Dolayısıyla çalışanlar arasında bilgi alışverişi hatalı bir şekilde gelişir ve örgüt içerisinde gerekli olan koordinasyon sağlanamayabilir. Sonuç olarak yüksek verim ve performans içeren çalışmalar elde edilemeyebilir.

Bireylerin bağlanma stilleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalardan anlaşılacağı şekilde, bağlanma kavramının örgütsel anlamdaki iletişim becerilerinde de önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Firmalarda çalışanların bağlanma stillerini belirlemek amacıyla görüşmeler ve anketler yapılabilir, ayrıca

çalışanlara “İletişim Becerileri Envanteri” uygulanabilir. Sonuç olarak güvenli bağlanma stili geliştirmiş bireylere etkin ve yoğun iletişim becerisi gerektiren görevler (örneğin hizmet sektöründe müşteri ilişkileri) verilebilir (Tokmak, Turgut ve Öktem, 2013). Dolayısıyla örgütlerde, bağlanmanın iletişim becerisi üzerindeki etkisinin farkına varılması ile insan kaynakları personeli; etkin, yeterli ve yoğun iletişim becerisi gerektiren işlere eleman temin sürecinde, bireylerle Yetişkin Bağlanma Görüşmesi yapabilir. Bireylerin bağlanma stilleri hakkında bilgi sahibi olmak için “İlişki Ölçekleri Anketi” gibi anketler uygulayabilir, onların bağlanma stiline belirleyebilir ve buna göre güvenli bağlanma stiline sahip olan bireyleri tercih edebilir.

Güvensiz bağlanma stiline sahip olduğu belirlenen bireylere ise etkin iletişim becerisi kazandırmak amacıyla seminerler ve programlar düzenlenebilir. Bu kapsamda güvensiz bağlanma stili geliştirmiş çalışanlara kurumsal iletişim becerileri eğitimi verilerek (Şirin ve Izgar, 2013) iletişim becerileri öğretilir. Örneğin, çalışanlara 3 günlük toplam 12 saatten oluşan, bilişsel ve davranışsal öğeler taşıyan ve yaşantısal etkinliklerle birlikte farkındalığı artıran bir program olan “İletişim Becerileri Eğitimi Programı (İBEP)” uygulanabilir (Korkut, 2005). Bu eğitim programı aracılığıyla, güvensiz bağlanma stili geliştirmiş çalışanlara etkin iletişimin öneminden bahsedilebilir, örgütsel iletişim becerilerini geliştirerek iş hayatlarında yüksek performansa ve verime ulaşabilecekleri, böylelikle örgüt ortamında daha mutlu olabilecekleri gösterilebilir. Bu tür seminer ve eğitim programları sayesinde; işletmelerde çalışanların grup ve örgüt içi etkin iletişim becerilerini geliştirmeleri sağlanabilir, böylece firmaların daha verimli çalışması mümkün olabilir.

Sonuç olarak, insan kaynakları bölümlerinin bağlanma stilleri ile iletişim becerileri arasındaki güçlü ilişkinin farkına varmasıyla, etkin ve yoğun iletişim becerisi gerektiren işlere eleman temin sürecinde güvenli bağlanma stiline sahip çalışanlar anketler ve görüşmeler aracılığı ile tercih edilebilir. Güvensiz bağlanma stiline sahip çalışanlara ise eğitim programları düzenlenebilir ve böylece işletmelerin daha verimli çalışması sağlanabilir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Bağlanma stillerinin iletişim becerilerine etkisini araştıran bu çalışma, eleştirel literatür incelemesi aracılığıyla bağlanma stillerinin iletişim becerileri üzerinde bireysel ve örgütsel anlamda önemli bir rol oynadığını göstermek amacı ile yapılmıştır. Bu çalışmada; erken çocukluk döneminde bağlanma figürleri aracılığıyla güvenli bağlanma stili geliştiren yetişkin bireylerin daha sağlıklı, başarılı ve etkin iletişim becerilerine sahip oldukları, böylece daha anlamlı, pozitif ve doyurucu sosyal ilişkiler kurdukları görülmektedir. Güvensiz bağlanma stili geliştiren bireylerin ise güven duygusunun arzu edilen derecede gelişmemesi nedeniyle yeterli ve etkin iletişim becerilerine sahip olmadıkları, böylece aile, arkadaş ve evlilik gibi sosyal ilişkilerinde olumsuz davranışlar sergilediği görülmektedir.

Bağlanma stillerinin bireysel iletişim becerilerini etkilemesinin yanısıra, örgütsel iletişim becerilerini de önemli derecede etkileyebileceği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda güvensiz bağlanma stiline sahip çalışanlara daha etkin, yeterli ve sağlıklı iletişim becerileri kazandırmak amacıyla seminerler ve eğitim programları düzenlenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Bağlanma stilleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılacak olan bundan sonraki çalışmalarda, çalışanların bağlanma stillerinin örgütsel iletişim becerileri üzerindeki rolü ampirik araştırmalarla incelenebilir. Bir firmada çalışanların bağlanma stillerini belirleyebilmek için görüşmeler ve anketler uygulanabilir. Ayrıca çalışanların örgütsel iletişim becerilerini değerlendirebilmek için iletişimle ilgili envanterler uygulanabilir. Çalışanların bağlanma stilleri ile iletişim becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunduğundan sonra, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin daha etkin dinleme ve etkili tepki verme becerilerine sahip oldukları, iş ortamında daha olumlu ve kurumsal amaca yönelik davranışlar sergiledikleri teyit edilebilir. Böylece insan kaynakları birimleri bağlanma stillerinin iş hayatındaki önemini daha iyi fark edebilir.

Çalışanların bağlanma stillerinin örgütsel iletişim becerileri üzerindeki rolünün görgül araştırmalarla incelenmesi sonucunda, cinsiyet ve demografik faktörlerin bağlanma stilleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerde rol oynayıp oynamadığı tespit edilebilir. Diğer taraftan cinsiyet farklılıklarının çalışanların bağlanma stillerinin örgütsel iletişim becerilerini etkileme derecesini nasıl yönlendirdiği belirlenebilir.

Yapılacak ampirik çalışmalarla, güvenli bağlanma stiline sahip yönetici ya da çalışan ile güvensiz bağlanma stiline sahip çalışan ya da yönetici arasındaki karşılıklı iletişim süreci ve örgütsel iletişim becerileri araştırılabilir. Böylece, güvenli bağlanma stili geliştirmiş karşılıklı iki çalışan ile biri güvenli diğeri güvensiz bağlanma stili geliştirmiş çalışanlar arasındaki farklılıklar tespit edilebilir.

Güvensiz bağlanma stillerinden kayıtsız, kaygılı ve korkulu bağlanma stili geliştirmiş çalışanların örgütsel iletişim becerileri görüşmeler ve anketler aracılığı ile detaylı bir şekilde değerlendirilebilir. Böylece kayıtsız, kaygılı ve korkulu bağlanma stillerinin örgütsel iletişim becerileri üzerindeki farklı etkileri tespit edilebilir.

İlgili literatürdeki çalışmalarda, bağlanma konusu evrensel bir kavram olmasına rağmen güvensiz bağlanma stillerinde kültürel farklılıklar dikkat çekmektedir. Örneğin; Alman kültüründe yaşayan bireylerin erken çocukluk döneminde yaygın olarak kaçınan bağlanma stili geliştirdikleri, Japon kültüründe yaşayan bireylerin ise kaygılı bağlanma stili geliştirdikleri gözlenmiştir (Berk, 2009). Dolayısıyla, kültür kapsamında yetişkin bireylerin bağlanma stilleri ile arkadaş, aşk ve evlilik gibi sosyal ilişkileri arasındaki ilişkinin etkilendiği görülmektedir. Bireylerin içinde yaşadığı kültür, iletişim süreçlerini ve becerilerini de şekillendirdiği için çalışanların bağlanma stilleri ve örgütsel iletişim becerileri arasındaki ilişki, kültür kapsamında yapılacak araştırmalarla incelenebilir. Başka bir ifadeyle, bireysel ve kolektif kültür (*individualistic and collectivistic culture*) farklılıklarının bağlanma stilleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiye etkisi araştırılabilir.

Sonuç olarak, erken çocukluk döneminde gelişen bağlanma stillerinin yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkiler üzerinde tam olarak harita görevi üstleneceğinin garantisi olmasa da (Crowell vd., 2002), bağlanma figürleri aracılığıyla gelişen güvenli ve güvensiz bağlanma stillerinin bireysel ve örgütsel iletişim becerilerini etkilediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yetişkinlikteki aile, arkadaş, aşk, evlilik ve iş hayatı gibi sosyal ilişkiler üzerinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Bilimsel araştırmalar yapılarak çalışanların bağlanma stillerinin örgütsel iletişim becerilerini anlamlı olarak etkilediği yerinde tespit edilebilir. Diğer taraftan insan kaynakları birimleri işe alma,

seçme ve yerleştirme sürecinde bağlanma stillerini de dikkate alarak daha isabetli personel temini gerçekleştirebilir.

KAYNAKLAR

- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Berk, L. E. (2009). Emotional Development. *Child development*. (8 ed.). Boston: Pearson International Edition.
- Carver, C. S. ve Scheier, M. F. (2012). *Psychosocial Theories. Perspectives on Personality*. (7 ed.). Boston: Pearson International Edition.
- Collins, N. L., ve Read, S. J. (1990). Adult Attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Crowell, J. A., Treboux, D., Gao, Y., Fyffe, C., ve Pan, H. (2002). Assessing Secure Base Behavior in Adulthood: Development of a Measure, Links to Adult Attachment Representations, and Relations to Couples Communication and Reports of Relationships. *Developmental Psychology*, 38(5), 679-693.
- Çalışkan, S. C. (2011). Çalışanların Psikolojik Güçlendirme Algıları Üzerinde İşyeri Arkadaşlıkları ve Örgütsel İletişimin Etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3): 77-92.
- Erigüç, G., ve Eriş, H. (2013). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri: Harran Üniversitesi Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46): 232-254.
- Erigüç, G., Şener, T., ve Eriş, H. (2013). İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi: Bir Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 16(1): 45-65.
- Erözkan, A. (2007). Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler. *Marmara Üniversitesi Açık Arşiv Sistemi* : 59-72.
- Grossmann, K., Grossmann, K. E., Fremmer-Bombik, E., Kindler, H., Scheurer-English, H., ve Zimmermann, P. (2002). The Uniqueness of the Child-Father Attachment Relationship: Fathers' Sensitive and Challenging Play as a Pivotal Variable in a 16-year Longitudinal Study. *Social Development*, 11(3), 307-331.
- Hazan, C., ve Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Jang, S. A., Smith, S., ve Levine, T. (2002). To stay or to leave? The role of attachment styles in communication patterns and potential termination of romantic relationships following discovery of deception. *Communication Monographs*, 69(3), 236-252.
- Jones, S. M. (2005). Attachment Style Differences and Similarities in Evaluations of Affective Communication Skills and Person-centered Comforting Messages. *Western Journal of Communication*, 69(3), 233-249.
- Karacioğlu, F., Timuroğlu, M. K., ve Çınar, O. (2009). Örgütsel İletişim ve İş Tatmini İlişkisi-Bir Uygulama-. *Yönetim*, 20(63) : 59-76.
- Koç, B., ve Büyükgöze Kavas, A. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Saldırganlık, Kişilerarası Problem Çözme Becerileri, Kişilerarası İlişki Tarzları ve İletişim

- Beceri Arasındaki İlişkilerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(2) : 783-799.
- Koleva, S. P., ve Rip, B. (2009). Attachment Style and Political Ideology: A Review of Contradictory Findings. *Soc Just Res*, 22, 241-258.
- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28: 143-149.
- Kumcağız, H., Yılmaz, M., Balcı Çelik, S., ve Aydın Avcı, İ. (2011). Hemşirelerin İletişim Becerileri: Samsun İli Örneği. *Dicle Tıp Dergisi*, 38(1): 49-56.
- Lyons-Ruth, K. (1996). Attachment Relationships Among Children With Aggressive Behavior Problems: The Role of Disorganized Early Attachment Patterns. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64(1), 64-73.
- Main, M., ve Solomon, J. (1990). Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the Ainsworth Strange Situation. M. Greenberg, D. Cicchetti, & E. M. Cummings (Eds.), *Attachment in the Preschool Years: Theory, Research and Intervention* (ss. 121-160). Chicago: University of Chicago Press.
- Schneider, B. H., Atkinson, L., ve Tardif, C. (2001). Child-Parent Attachment and Children's Peer Relations: A Quantitative Review. *Developmental Psychology*, 37(1), 86-100.
- Şirin, H., ve Izgar, H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve Olumsuz Otomatik Düşünceleri Arasındaki İlişki. *İlköğretim Online*, 12(1) : 254-266.
- Tokmak, İ., Turgut, H., ve Öktem, Ş. (2013). Turizm ve Otelcilik Öğrencilerinin Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özelliklerinin İletişim Becerilerine Etkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(1): 83-95.
- Yılmaz, B. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İletişim Becerileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki (The Relationship Between The Interpersonal Communication Skills and The Attachment Styles of University Students)*, yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J., ve Albersheim, L. (2000). Attachment Security in Infancy and Early Adulthood: A 20-Year Longitudinal Study. *Child Development*, 71(3), 684-689.
- Wicks-Nelson, R., ve Israel, A. C. (2014). *The Developmental Psychopathology Perspective. Abnormal Child and Adolescent Psychology*. (8 ed). Edinburg: Pearson New International Edition.
- Zayas, V., Mischel, W., Shoda, Y., ve Aber J. L. (2011). Roots of Adult Attachment: Maternal Caregiving at 18 Months Predicts Adult Peer and Partner Attachment. *Social Psychological and Personality Science*, 2(3), 289-297.
- Ziv, Y., Oppenheim, D. ve Sagi-Scwartz, A. (2004). Social information processing in middle childhood: Relations to infant-mother attachment. *Attachment & Human Development*, 6(3), 327-348.

